

ZADATAK 1

I Spojite odgovarajući pojam i definiciju:

a) tržišna ekonomija	e) liberalizacija
b) alokativna efikasnost	f) proizvodna potrošnja
c) oportunitetni trošak	h) proizvodna efikasnost
d) granica proizvodnih mogućnosti	g) slobodna dobra

1. Potreba da se resursi kojima raspolažu određeni ekonomski subjekti alociraju na proizvodnju onih proizvoda i usluga koji se mogu tržišno valorizovati.
2. Proces koji omogućava slobodno formiranje cena i snižavanje trgovinskih barijera kako bi se ostvarila konkurentnost privreda u tranziciji.
3. Upotreba materijalnih dobara i usluga u cilju proizvodnje neke nove upotrebne vrednosti.
4. Zahtev da se određeni obim u kvalitet dobara proizvede uz najniže troškove.
5. Delovi prirode koji postoje u obliku u kome ih čovek može koristiti i bez rada na njihovom prilagođavanju.
6. Propuštena dobit koja bi se ostvarila alternativnom upotrebom resursa.
7. Ekonomski sistem u kome je tržište glavni alokator i koordinator privrednih aktivnosti, što podrazumeva značajan nivo decentralizacije odluka i upravljanja, a privatna svojina je dominantna.
8. Maksimalan nivo proizvodnje privrede koji se ostvaruje angažovanjem raspoloživih faktora proizvodnje (rada, kapitala i zemlje) i raspoloživom tehnikom, uz pretpostavku pune zaposlenosti, tj. punog korišćenja svih resursa.

II Dopunite.

1. U ekonomske aktivnosti ubrajamo _____.
2. Savremene privrede su _____ privrede.
3. Ekonomija se bavi tehničkom/društvenom stranom proizvodnje. (zaokružite tačan odgovor)
4. Svi oblici razmene sastoje se iz sledeća dva akta: _____. Odvajanje ta dva akta može se vršiti po dva kriterijuma: _____.
5. Sa gledišta oblika raspodele razlikuju se _____ raspodela.
6. Četiri oblika ekonomskih sistema su _____.
7. Osnovne karakteristike proizvodnje su da je ona _____.
8. Efikasnost predstavlja odnos između vrednosti _____ i vrednosti _____.
9. Trampa je _____.
10. Marku je plata udvostručena. Možemo očekivati da će on procentualno trošiti manji/veći deo svog dohotka na ishranu nego ranije. (zaokružite tačan odgovor)
11. Najznačajnije institucije ekonomskog sistema su _____.
12. Resursi su _____.
13. Opšti elementi ekonomskog sistema su: _____.

14. Razmena može biti _____.
15. Roba je _____.
16. Proizvodna potrošnja se deli na _____, dok se neproizvodna potrošnja deli na _____.
17. Promene u ličnoj potrošnji najviše zavise od: _____.
18. Tržište je _____.
19. Ekonomija koja proučava društvenu proizvodnju kao posebnu oblast društvenog života ljudi bavi se: _____.
20. Čist planski sistem karakteriše _____, dok tržišni sistem karakteriše _____.

III Tačno/Netačno

1. Ukoliko privreda funkcioniše u tački koja se nalazi unutar granice proizvodnih mogućnosti, onda ona neefikasno koristi svoje proizvodne resurse i kapacitete.
2. Tržišna cena slobodnih dobara je nula.
3. Proizvodna potrošnja je krajnji cilj proizvodnje.
4. Prema teoriji potrošačkog suvereniteta, proizvodnja u potpunosti određuje šta će potrošači kupovati, zanemarujući njihove potrebe i želje.
5. Jedan od ciljeva trampe je sticanje profita.
6. Između efikasnosti i pravičnosti često postoji trade-off.
7. Proizvodna potrošnja obuhvata potrošnju osnovnih i obrtnih sredstava.
8. Pesak na gradilištu je slobodno dobro.
9. Porast efikasnosti ostvaruje se kada istu količinu outputa proizvedemo uz veću količinu inputa.
10. Koordinacija je usklađivanje delatnosti ekonomskih subjekata u cilju rešavanja strukturnih problema proizvodnje materijalnih dobara.
11. Porast efikasnosti ostvaruje se kada veću količinu outputa proizvedemo uz istu količinu inputa.
12. Jedna od prednosti šok terapije jeste smanjenje troškova tranzicije kroz brzu primenu reformi.
13. U primarnoj raspodeli, dohodak je ravnomerno raspoređen među svim članovima društva.
14. Sve privrede se nalaze u procesu tranzicije.
15. Sve tačke unutar granice proizvodnih mogućnosti su neefikasne tačke.
16. Tražnja predstavlja količinu robe koju su potrošači spremni da kupe za odgovarajuću cenu.
17. Kod namenske raspodele čitav dohodak se troši na potrošnju.
18. Izgubljena dobit usled loših poslovnih aktivnosti preduzeća je oportunitetni trošak.

IV U tabeli su prikazani podaci za zemlju X.

	Automobili (x)	Nakit (y)
A	0	700
B	100	600
C	200	450
D	300	250
E	400	0

- a) Na osnovu datih podataka nacrtajte krivu proizvodnih mogućnosti.
- b) Sada nacrtajte tačku F (150 automobila, 300 nakita) i tačku G (300 automobila, 500 nakita). Objasnite svaku tačku (od A do G).
- c) Izračunajte koliko se automobila dobija odnosno koliko se nakita gubi ako se krećemo
 - a. od tačke A do tačke B
 - b. od tačke B do tačke C
 - c. od tačke C do tačke D
 - d. od tačke D do tačke E
- d) Koliki je oportunitetni trošak prelaska iz tačke A u tačku E i obrnuto?
- e) Pretpostavimo da je uvedena nova tehnologija, šta se dešava sa postojećom krivom granice proizvodnih mogućnosti? Prikažite na grafikonu.

ZADATAK 2

EFIKASNOST I PRAVIČNOST

Vlada jedne zemlje želi da postigne balans između efikasnosti i pravičnosti u raspodeli dohotka. Razmatra reformu poreskog sistema koja bi za posledicu imala to da bogatiji građani plaćaju više poreza.

- a) Objasnite proizvodnu i alokativnu efikasnost. Objasnite trade-off između efikasnosti i pravičnosti.
- b) Koje su posledice ovakve reforme kada je reč o pravičnosti (o raspodeli ekonomskog „kolača“)
- c) Koje bi posledice ovakva reforma mogla imati kada je reč o efikasnosti (o veličini ekonomskog „kolača“)
- d) Šta Vi mislite, da li bi povećanje ulaganja u obrazovanje i programe prekvalifikacije moglo doprineti povećanju pravičnosti u raspodeli dohotka u društvu? Objasnite.

TRANZICIJA

Početkom devedesetih godina prošlog veka, mnoge zemlje našle su se pred izazovom prelaska iz planskih (komandnih) u tržišne ekonomije. Ovaj proces obuhvatao je duboke ekonomske i društvene promene, sa ciljem prelaska sa sistema u kojem država kontroliše privredu na sistem u kojem tržište određuje ključne ekonomske odluke. Svaka zemlja je morala da donese strateške odluke o tempu i obimu reformi. Način na koji su sprovedene reforme imao je dugoročne posledice po privredu i društvo.

Pitanja:

- a) Objasnite razliku između tržišne i komandne ekonomije. Zašto su savremene ekonomije mešovite ekonomije?
- b) Šta je tranzicija? Koji su glavni ciljevi procesa tranzicije?
- c) Objasnite šok terapiju i gradualizam kao strategije tranzicije.

PROIZVODNJA OBUĆE

Katarina Jovanović ima 30 radnika u svom preduzeću. Ona poseduje deo zemlje, poslovnu zgradu (fabriku) i 15 mašina. Katarina želi da zaradi što je moguće više odnosno da ostvari što veći profit (dobit). To je cilj njenog biznisa. Sada, ona koristi njene ograničene resurse da proizvodi šarene čizmice.

Međutim, poslednji modni trend u Srbiji među mlađom populacijom su cipele pastelnih boja. Katarina je primetila da joj prodaja njenih šarenih čizmica opada. To znači da se tržište za šarene čizmice smanjuje. Tinejdžeri nisu više spremni da svoj novac troše na kupovinu šarenih čizmica, nego umesto toga će kupovati cipele pastelnih boja. Drugim rečima, tržište cipela pastelne boje se proširuje.

Kako je profit počeo da opada, Katarina je shvatila da može više da zaradi proizvodnjom cipela i tako ona svoje ograničene resurse će upotrebiti za proizvodnju pastelnih cipela (umesto šarenih čizmica) kako bi zadovoljila želje tinejdžere, odnosno tražnju.

Katarina se sada susreće sa novim problemom. Postoje dva načina da se proizvode cipele. Prvi metod zahteva samo 20 radnika od njenih 30 i 10 od 15 mašina. Na taj način cena koštanja para cipeli će biti 600 dinara. Drugi metod zahteva 30 radnika ali samo 7 mašina, i tada bi cena izrade para cipela bila 1000 dinara. Katarina odlučuje da koristi prvi metod, jeftiniji metod zato što ona želi da ostvari što veći mogući profit prodajom njenih cipela.

Posle kraćeg vremena, Katarinin profit se drastično povećao i mnogo je veći nego što je bio profit od prodaje čizmica. Tinejdžeri koji mogu sebi da priušte da kupe pastelne cipele mogu zadovoljiti svoje želje.

Pitanja:

U tržišnoj privredi postoji hiljade preduzeća koja se ponašaju kao Katarinino preduzeće.

- 1. Šta je osnovni cilj proizvodnje dobara i usluga u tržišnoj ekonomiji?
- 2. Kako preduzeća u tržišnom privređivanju odlučuju **šta** da proizvode?
(Nagoveštaj: Zašto je Katarina odlučila da proizvodi cipele umesto čizmica?)
- 3. U tržišnoj ekonomiji kako preduzeća odlučuju **kako** da proizvode dobra i usluge?
- 4. Kada su robe i usluge proizvedeni **za koga** su one?
(Nagoveštaj: Koji tinejdžeri ne mogu zadovoljiti svoju želju za cipelama?)

NATURALNA I ROBNA PROIZVODNJA

Slikama od 1 do 6 je prikazana priča. Pogledajte priču i odgovorite na postavljena pitanja.

Pitanja:

1. Objasnite uslove za prelazak sa naturalnog na robni oblik proizvodnje. Da li je to prikazano na slikama? Objasnite razlike između ova dva oblika.
2. Na kojim slikama je neposredna, a na kojim posredna društvena proizvodnja? Objasnite Vaš odgovor.
3. Da li su povrće i koplja ekonomska ili slobodna dobra? Objasnite Vaš odgovor.
4. Da li su povrće i koplja proizvodi ili roba? Obrazložite Vaš odgovor. (Nagoveštaj: Kada proizvod postaje roba, koji su to uslovi?)
5. Objasnite trampu i robni promet. Da li je neki od ovih oblika prisutan u priči?
6. Da li je izvršena podela rada? Zašto? Da li pristupa specijalizacija? Navedite prednosti i nedostatke?
7. Koja slika prikazuje tržište? Šta je ponuda, a šta tražnja?
8. Poljoprivreda je osnovno učenje koje škole? Navedite osnovne predstavnike te škole.

EKONOMSKE AKTIVNOSTI

U cilju smanjivanja budžetskog deficita Vlada Republike Srbije odlučila je da dodatno oporezuje primanja u javnom sektoru iznad 60.000 dinara i da poveća posebnu stopu PDV-a sa 8% na 10%. Takođe planiraju se i dodatne uštede kroz smanjivanje socijalnih davanja. Stefan je zaposlen u Telekomu Srbija. Veći deo svoje zarade potroši, međutim svakog meseca izdvoji 10.000 dinara za štednju u banci.

Aleksandra se bavi proizvodnjom tekstilne galanterije u svojoj maloj fabrici. Iako je ekonomska situacija u Srbiji izuzetno teška, ona ima optimistična očekivanja. Odlučila je da proširi proizvodnju i za te svrhe kupila je 5.000 m kvalitetne svile iz Kine i dve nove mašine za obradu tkanine iz Nemačke. Ona planira da će ove godine ostvariti 20.000 evra profita, dok će plate 11 zaposlenih ostati na istom nivou od 21.000 dinara.

Marko je zabrinut zbog rasta cena električne energije i komunalnih usluga. Sve veći deo svoje zarade izdvaja za plaćanje računa. Branka i ove godine prati cene povrća na beogradskim pijacama. Iako je cena crvene paprike značajno porasla Branka je i ove godine odlučila da napravi ajvar. Prethodnih godina je pravila ajvar samo za svoje potrebe. Međutim ove godine zbog visokih cena odlučila je da razmeni sa komšinicom Mirom teglu ajvara za dve tegle kiselih krastavaca.

Pitanja:

1. Objasnite međuzavisnost između osnovnih oblika ekonomskih aktivnosti.
2. Na koje oblike ekonomskih aktivnosti i na koji način utiču mere Vlade Republike Srbije? Obrazložite odgovor.
3. Koji oblik raspodele je Stefanova štednja? Kako će uticati na njega nove mere ekonomskih ušteda?
4. Koje oblike ekonomskih aktivnosti susrećemo kod preduzetnice Aleksandre? Obrazložite svoje odgovore.
5. Markovo plaćanje računa spada u neproizvodnu potrošnju. Navedite koji je to deo neproizvodne potrošnje i detaljno objasnite faktore koje na to utiču.
6. Kako se naziva Brankina razmena sa Mirom, a kako njena proizvodnja ajvara u prethodnim godinama? (navedite oblik razmene i proizvodnje).

ZADATAK 3

Rešite kviz

Vaš zadatak je da rešite interaktivni kviz iz drugog poglavlja udžbenika - *Proizvodnja i proizvodne (tehnološke) mogućnosti društva*.

🔗 Link do kviza: [Ekonomija: Poglavlje 2](#)

🕒 Otvorite link, rešite sva pitanja i proverite svoj rezultat po završetku kviza.